

РЕДАКЦІЙНЕ

ВІКНО МОЖЛИВОСТЕЙ

Людина звикла структурувати життя подіями. І дуже важко, коли в плінні часу не бачиш якихось подій, що мають завершити певний етап бажаним результатом. Перемогою в конкурсі грантів. Перемогою на Олімпіаді. Перемогою у війні. Ось це омріяне станеться – і ми перейдемо на наступний рівень життя, отримаємо нові можливості та нові точки докладання зусиль. А воно все не стається, і час ніби застиг, й інші події здаються надто дрібними, щоби брати в них участь.

Ми дійсно не знаємо, що станеться й коли. Але люди завжди вміли якось давати собі з цим раду. Саджали дерева, плодів яких вони не знали, чи побачать. Народжували дітей, майбутнє яких неможливо уявити. Приймали бій не впевненими, що він стане вирішальним.

Зазвичай людина не встигає бачити великі зрушення, бо їхній цикл перевищує тривалість життя. Та іноді цикл скорочується, і нині саме такий час. Ми вже стільки бачили, і стільки ще встигнемо побачити. Встигнемо заглянути в те вікно, за яким – можливості, про які ми поки нічого не знаємо.

Тож робімо сьогодні те, що треба сьогодні, та збільшуймо свою спроможність до завтра, якого ми ще не знаємо. Завжди знайдеться, що робити. Завжди є люди, які потребують допомоги. Завжди є сміття, яке треба винести.

А ще є газета «Схід NOW», створена переселенцями зі Сходу для переселенців зі Сходу завдяки підтримці платників податків Німеччини. Будемо раді спілкуватися з вами через редакційну пошту eastnowred@gmail.com або через сайт shidnow.com.ua.

Разом ми зможемо більше!

Фото: Сергій ВАГАНОВ

ЦІКАВЕ

«Нам хочеться, щоб українці, які пережили жахіття війни, вже з перших хвилин на нашій землі відчували турботу про себе», – каже Люда Анастасієвська. Вона багато років працює в Україно-американському громадському центрі і є тією людиною, яка міцно тримає зв'язки українських американців у Міннесоті з корінням в Україні. Якщо раніше її робота була пов'язана переважно із просуванням української культури і мови, то зараз громадський центр перетворився на осередок допомоги українським біженцям.

УКРАЇНЦІ В МІННЕСОТІ

Люда Анастасієвська (з документом у руках) з Тімом Волцем в день підписання законопроєкту про припинення інвестування в РФ та Білорусь, 2022

Квіти, українські та американські прапорці, музика – так в міжнародному аеропорту Міннеаполіса зустрічають українців, які шукають прихистку в США. Діти, які потребують протезування, поранені військові, які проходять реабілітацію, багатодітні родини зі складними обставинами – всі вони отримують допомогу, бо місцева українська спільнота не дає штату про них забути.

ПРАВИЛЬНИЙ УРЯД

Міннесота – штат традиційно емігрантський. Тут мешкають великі громади боснійців, сомалійців, афганців. Через історію цих громад можна спостерігати історію війн, що від-

бувалися у світі останніми десятиріччями. Проте, здається, немає серед них більш згуртованої громади, ніж українська.

– Після початку повномасштабного вторгнення ми провели дуже потужну акцію на підтримку України, запросили губернатора Міннесоти, єврейську, польську, латиську національні групи, представників консульств Румунії, Канади, Німеччини та інших, – згадує Люда Анастасієвська. – Було дуже багато людей. Нас питали, чи маємо ми рідних в Україні, що ми відчуваємо, як нам можна допомогти...

Так український громадський центр в Міннесоті опинився в центрі уваги уряду, недержавних

організацій, преси. Сюди стали звертатися американці, пропонуючи допомогу, в тому числі і фінансову. Завдяки спільним зусиллям вдалося організувати для українських біженців харчування, медичну допомогу, юридичний супровід.

Але біженців ставало все більше, і згодом було все важко поратися силами лише волонтерів. Тоді на допомогу прийшов уряд Міннесоти, який ретельно дослідив, якої саме допомоги найбільше потребують українці, й призначив грант на надання цієї допомоги. Завдяки гранту центр взяв шістьох працівників, які налагодили системну роботу з усіх основних напрямків. ▶

Закінчення на стор. 3

НОВИННЕ

ТРИВАЄ ЕВАКУАЦІЯ З НЕБЕЗПЕЧНИХ ЗОН ПРИФРОНТОВИХ ТЕРИТОРІЙ

Міреінтеграції разом із гуманітарними організаціями пропонують людям, що залишаються на території активних бойових дій, скористатися евакуаційними маршрутами до безпечних територій України.

Евакуйованим надається необхідна підтримка:

- ◆ безкоштовне житло у місцях компактного проживання;
- ◆ державна допомога на проживання;
- ◆ гуманітарна, психологічна та медична допомога.

Для отримання додаткової інформації щодо евакуації варто звернутися до своєї обласної військової адміністрації або на цілодобову гарячу лінію Міреінтеграції – **1548**.

Для повідомлень через месенджери WhatsApp/Telegram/Viber діє номер **+38 (096) 078 84 33**.

ТЕХНОЛОГІЧНІ УКРАЇНСЬКІ СТАРТАПИ МОЖУТЬ ОТРИМАТИ ДО 60 ТИСЯЧ ЄВРО

Вченим та підприємцям з України пропонують скористатися можливістю створити інноваційні стартапи в рамках проєкту Seeds of Bravery («Насіння хоробрості») від Європейської інноваційної ради.

Проєкт впроваджено для підтримки українських технологічних стартапів та їхнього зближення з ЄС. Основна мета ініціативи – створення загальноєвропейської мережі, яка на двосторонній основі підтримуватиме як інтеграцію українських технологічних доробків до європейських екосистем, так і їхню діяльність в Україні.

Проєкт Seeds of Bravery триватиме два роки. За цей період будуть виділені 12 мільйонів євро у вигляді грантів, що не повертаються. Також переможці конкурсу отримають можливості щодо залучення додаткових інвестицій, просування українських проєктів, навчання підприємців, надання програм виходу на міжнародні ринки тощо.

Наразі 59 українських стартапів вже отримали перші 2 мільйони євро. Загалом планується, що отримати фінансування зможуть понад 200 українських стартапів, а додаткові проєктні ініціативи дозволять підготувати ще близько 600 інноваторів, які матимуть змогу стати успішними підприємцями.

Заявки приймаються на п'ять різних програм, які можуть призвести до загального гранту до 60 000 євро.

- ◆ Інноваційні послуги – до 10 тисяч євро.
- ◆ Підприємництво – до 25 тисяч євро.
- ◆ Відновлення України – до 25 тисяч євро.
- ◆ Інкубація глибоких технологій – до 25 тисяч євро.
- ◆ Масштабування DeerpTech – до 50 тисяч євро.

Термін подачі заявок теж різний – від 20 серпня до 25 вересня. Дізнатися деталі і подати заявку можна на сайті seedsofbravery.eu.

ІСТОРИЧНЕ

ЗЕЛЕНА ЛІНІЯ

В ході громадянської війни Бейрут було розділено на західну (мусульманську) та східну (християнську) частини, між якими проходила так звана «зелена» демаркаційна лінія. Вона пролягала через ключові райони, у тому числі центральний район і площу Мучеників, які перетворилися на зону інтенсивних боїв. Обстріли велися з двох боків зеленої лінії, на високих будівлях уздовж неї сиділи снайпери. Залежно від своїх політичних чи релігійних переконань містяни змушені були масово переміщуватися в інші частини столиці, або ж зовсім залишати Бейрут.

Упродовж війни демаркаційна лінія поросла рослинністю, що з'явилася навіть у розбитих будинках, тож і справді стала зеленою. Цей сюрреалістичний міський пейзаж довгий час залишався символом поділу та розрухи.

Офіційно війна закінчилася у 1989-му, але бої в Бейруті вщухли раніше. Втім, спокій у місті ще неодноразово порушувався втягнутими в конфлікт сторонами. Так, 2006 року Ізраїль здійснив масоване бомбардування столиці та завдав нових серйозних руйнувань південному Бейруту – було суттєво пошкоджено 25 тисяч будинків, а 30 000 людей були змушені тимчасово залишити свої домівки. Вибух у порту Бейрута 2020 року також спричинив масштабні руйнування та призвів до переміщення 300 000 людей. Тож все післявоєнне життя тут проходило і продовжує проходити в режимі лише тимчасової тиші.

«СОЛІДЕРЕ»,
ПРОКЛЯТТЯ БЕЙРУТА

Щойно припинилися бойові дії, містяни почали розбирати завали, а будівельне сміття звозити на морське узбережжя. Зрештою величезна гора з того, що було довоєнним Бейрутом, перетворила місце відпочинку на суцільне звалище. Ця проблема й досі залишається невирешеною.

1994 року для відбудови Бейрута уряд створив «Солідере» (Solidere – французька абревіатура Ліванської компанії з розвитку та реконструкції центрального району Бейрута). Акціонерне товариство, яке діяло на засадах державно-приватного партнерства, контролював прем'єр-міністр Лівану і впливовий мільярдер Рафік Харірі. Фінансування компанії забезпечували ліванська влада, міжнародні банки та багатії з країн Перської затоки.

Саме на багатіїв «Солідере» й зробила ставку. Головна увага приділялася центральній частині міста. Історично земля та житлова площа тут належали багатьом людям – власникам малоповерхових будівель, дрібних крамничок та базарчиків. Місцева влада запропонувала їм самотужки реконструювати свою нерухомість, але за правилами, розробленими «Солідере». Стандарти реконструкції, що суворо регламентували, які матеріали можна використовувати, яка відстань має бути між будівлями, висотність тощо, виявилися для старих власни-

Після Другої світової столиця Лівану Бейрут стала воротами Близького Сходу для європейських туристів. Водночас для мешканців мусульманських країн місто було куточком Європи зі свободами, немислимими в ісламському світі того часу. В середині ХХ століття його називали близькосхідним Парижем. Але громадянська війна за релігійними ознаками, яка охопила Ліван у 1975-му й тривала 15 років, залишила на тілі Бейрута глибокі близи, що зяють і досі.

Центр Бейрута, 1982

ЖИТТЯ ПІСЛЯ РУЇНИ

Досвід Бейрута

ків занадто коштовними. Порушувати їх вони теж не могли. У підсумку «Солідере» скупив практично весь центр, розраховуючись акціями компанії замість грошей. Люди віддавали права власності, сподіваючись викупити їх після реновації. Проте так не сталося – відсотки за акціями були дуже низькими, а земля в центрі столиці стрімко подорожчала і стала по кишені лише олігархам з Перської затоки.

Центр на той час змінився докорінно. Він дійсно був зроблений гарно й виглядав дорого – чимало нових архітектурних ансамблів у стилі французького модернізму були дослівними репліками Парижа, як от площа Шарля де Голля. Це не дивно, адже реконструкцією керували французькі архітектори. В жер-

Центр міста майже без людей

Мешканці Бейрута зараз визнають, що «Солідере» знищила більше, ніж було треба.

Виятків з цієї нищівної політики було небагато. Зокрема монумент Мучеників відновили та

таврації відкрили культурний центр та музей громадянської війни.

Символом спротиву бізнес-інтересам влади став готель «Бейрут», власникам якого вдалося самотужки здійснити коштовну реконструкцію. На його фасаді багато років висить банер «Stop Solidere!». А недобудований кінотеатр The Egg перетворився на місце публічних дискусій та центр протестів молоді проти політики влади.

Але громадські протести нічого не дали. Ошукані власники були змушені забиратися з центру, бо були не в змозі сплачувати оренду та конкурувати з елітними бутиками веселіньо відомих брендів. І бутики, і житло були розраховані на іноземців, які скуповували тут апартаменти «про запас» і жили в Бейруті лише наїздами.

Врешті решт відбулося явище, яке називають джентрифікацією – коли здоровлення маси мешканців на периферію. Влада сприяла цьому як могла – щоб відбити кошти, витрачені на реновацію центру, «Солідере» почала будувати житлові й офісні висотки в районах поруч. Але підхід тут вже сильно відрізнявся – більше ніяких завищених вимог щодо матеріалів, поверховості та щільності забудови (до речі, матеріали низької якості зіграли погану службу – коли в Бейруті стався вибух, нові будівлі попри те, що зводили їх відомі архітектори, спричинили більше шкоди та

смертей, ніж старі). Ці райони хмарочосів також вибивалися з міської канви, не мали якісних місць для відпочинку й були недоступними для малого бізнесу та людей невеликого доходу.

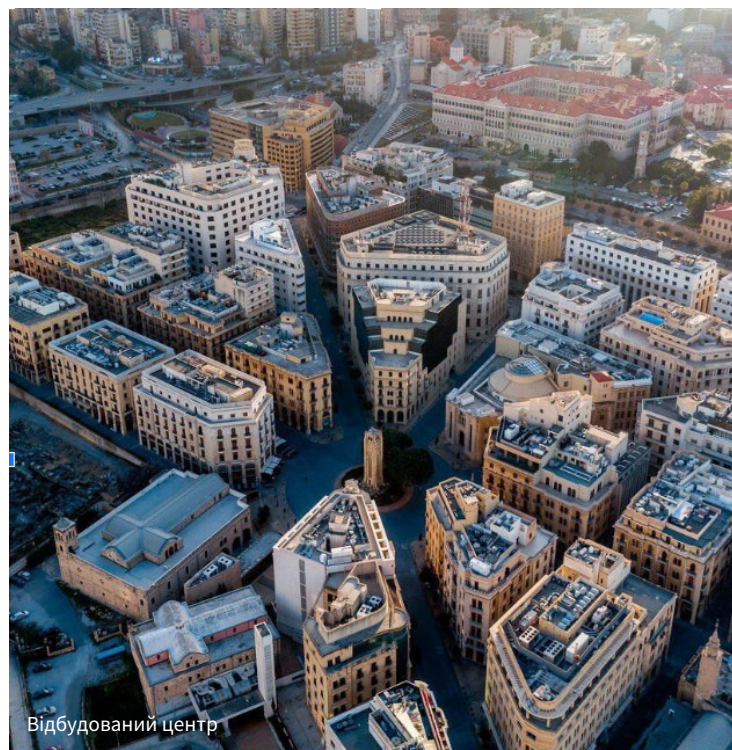
Це призвело до того, що містяни взагалі перестали з'являтися у центрі, і він спорожнів. Промахи «Солідере» стали відчуватися 2008 року, коли економіка пішла на спад, і стали очевидними у зв'язку з війною в Сирії, яка межує з Ліваном. Іноземці покинули більшість апартаментів, офіси теж знелюдніли, магазини зачинилися через відсутність попиту, вікна в них забили. Новий центр Бейрута став схожий на порожній музей, оточений багатоповерхівками. Сюди рідко заходять навіть туристи, бо їм там нічого робити – навіть погуляти ніде.

Поступово влада столиці переглядає свої підходи. Очоловати відділ містопланування 2012 року «Солідере» запросили 40-річного архітектора, викладача університету. Він публічно визнав, що враховувати при реконструкції інтереси лише вищого класу було помилкою. Тепер компанія намагається її виправити, в тому числі знижуючи ціну на нерухомість у центрі.

А більшість автентичних мешканців проживає зараз на околицях Бейрута, яких офіційна відбудова не торкнулася. Маленький район Харет Грейк на півдні міста – гарний приклад іншого, більш людиноорієнтованого підходу до відновлення. Втім, деякі частини Бейрута взагалі не чіпали, тож вони перебувають у жахливому стані.

Через те, що райони Бейрута відновлювали по-різному, вони дуже несхожі. Потрапивши в один район, ви опинитеся в арабському поселенні, в інший – в європейському місті, а ще десь – у вірменському кварталі. Місто від цього не відчувається єдиним цілим. У різних районах живуть люди іноді протилежних переконань, що створює нові ризики для конфронтацій. Теперішнє загострення екзистенційних протиріч між Хезболою та Ізраїлем несе нові виклики, промальовуючи у просторі Бейрута нові, ще невидимі зелені лінії конфлікту. **СН**

Олег ЖОВТАНЕЦЬКИЙ

Відбудований центр

тву принесли 80% історичних будівель, які були пошкодженими, але їх цілком можна було реконструювати. Проте «Солідере» фокусувалася на отриманні прибутку і збереженням культурної спадщини не переймалася. Зелена лінія теж була знищена і зберіглася лише подекуди, хоча ніщо не заважало перетворити її на паркову зону.

встановили на площі з навмисно збереженими слідами від війни. Готель Holiday Inn, який під час війни опинився на лінії вогню, теж стоїть вкритим отворами від снарядів та куль – було багато планів з його реновації, проте влада досі не знає, що з ним робити. В історичній будівлі Бакарат, яка теж розташувалася на зеленій лінії, після тривалої рес-

ЦІКАВЕ

Закінчення. Початок на стор. 1

◀ – Нинішній губернатор Міннесоти та майбутній віце-президент Тім Волц (він офіційно призначений Камалою Харріс кандидатом на посаду віце-президента США – прим. ред.) стоїть з Україною! Наша українська громада дуже цінує його та віце-губернатора Фланагана підтримку, – каже пані Люда.

Вона зазначає, що саме губернатор Тім Волц 2022 року висунув законопроект про припинення державних інвестицій в країни-агресорки РФ та Білорусь. В Міннесоті проводилась раніше й проводиться зараз глибока адвокаційна робота на підтримку України, яку виконують представники штату в Вашингтоні. Продовжується практика круглих столів із залученням не лише українського громадського центру, а й інших організацій, задіяних у допомозі біженцям.

– Ми постійно шукаємо можливості для розширення допомоги. Організували безоплатні дворівневі мовні курси. Діти-емігранти при закінченні вищої школи отримали можливість зарахувати свою рідну мову як другу іноземну. Працюємо над наданням медичної допомоги тим, хто має серйозні проблеми із здоров'ям. Нещодавно забезпечили безплатне офтальмологічне обстеження біженців, і люди, які цього потребують, безоплатно отримали окуляри. За рахунок уряду були запроваджені спеціальні пільги на транспорт та медичне обслуговування, – розповідає Люда Анастазієвська.

U4U: З ЯКИМИ ПРОБЛЕМАМИ СТИКАЮТЬСЯ ЛЮДИ

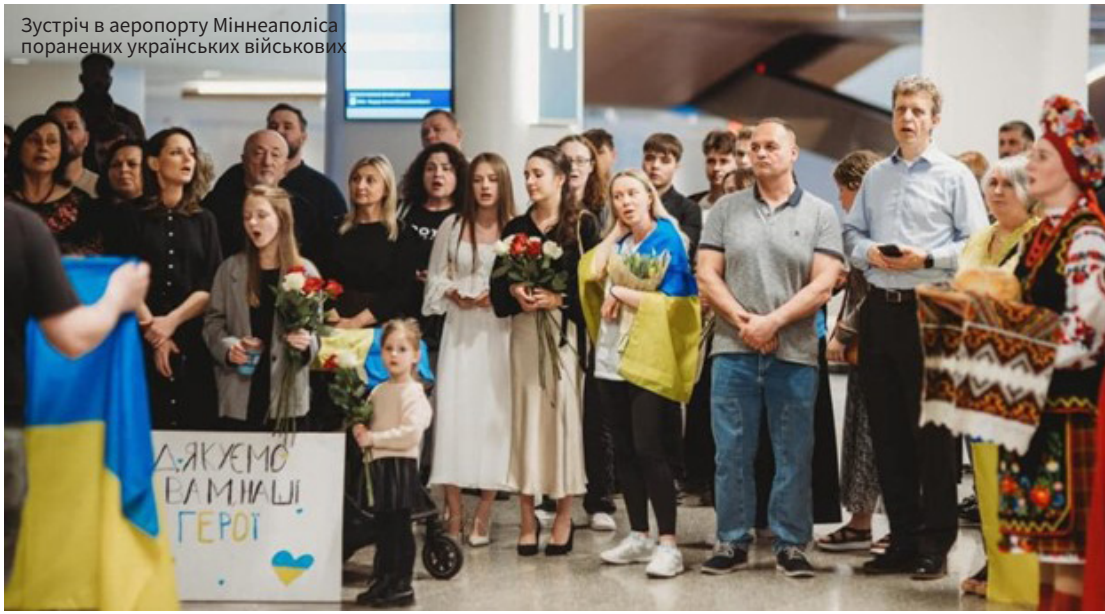
Люда та Володимир Анастазієвські

Володимир Анастазієвський, чоловік пані Люди, є директором Служби допомоги біженцям Україно-американського громадського центру, яка фактично зустрічає людей на американській землі. Всі вони прибувають до штату за програмою Uniting for Ukraine (U4U), бо вона єдина, за якою можуть отримати тимчасовий захист у США українці, що до лютого 2022 року знаходилися на території України.

Щоб стати учасником програми, треба пройти біометричну та біографічну безпекову перевірку і знайти спонсора –

Зустріч в аеропорту Міннеаполіса поранених українських військових

УКРАЇНЦІ В МІННЕСОТІ

громадянина США, фізичну чи юридичну особу, яка має забезпечити своїх підопічних тимчасовим житлом, допомогти з медичним обслуговуванням, надати можливість пройти навчання з англійської.

– На жаль, на практиці спонсори часто ставляться до своїх обов'язків суто формально, тож родинам доводиться самостійно вирішувати масу проблем, з якими вони стикаються по прибуттю до США. І ось тут на допомогу приходимо ми – Служба допомоги біженцям, – пояснює пан Володимир.

Працівники служби роз'яснюють новоприбулим нюанси програми, допомагають заповнювати реєстраційні документи, оформлювати медичну страховку консультують з усіх юридичних питань, пояснюють специфіку медицини у США (а вона тут складна і сильно відрізняється від тої, що діє в Україні чи в Європі).

– Ми надаємо безоплатні обіди, допомагаємо знайти тимчасове житло тим, хто має

проблеми зі спонсорами. Уряд штату виплачує фінансову допомогу. Але все це діє лише 6 місяців. Тому людям дуже важливо швидко адаптуватися і знайти роботу, – каже пан Володимир.

Взагалі програма дозволяє українцям працевлаштуватися вже з першого дня перебування у США, проте це важко зробити без знання англійської.

– Якщо ви електрик або інженер, то для вас процес адаптації та пошуку роботи буде недовгим. Потреба у таких фахівцях велика. Якщо ви хочете відкрити свій бізнес у США, достатньо знати чинні закони (ми допомагаємо з цим) і мати певні фінанси для старту. А от якщо ви лікар, то вам доведеться скласти наново не тільки іспити з англійської мови, а й усі медичні іспити, і зрозуміло, англійською. Це дуже складно. Я знаю українку, якій для того, щоб стати відомою в Міннесоті офтальмологінею, довелося проходити спочатку повне навчання за фахом. На це пішло приблизно 6 років.

Починати домовлятися про житло Володимир Анастазієвський рекомендує потенцій-

ним учасникам програми U4U заздалегідь – ще знаходячись в Україні, вести переговори зі спонсором, шукати варіанти проживання. Якщо вдається вирішити питання з житлом, це закриває більшу частину інших проблем.

– Деякі люди орендують квартиру чи кімнату у квартирі, а деякі родини домовляються вдвох або втрійох орендувати будинок. У нас у Міннеаполісі багато здається в оренду саме будинків. Вони великі, комфортні, і там без проблем живуть поруч 2-3 родини, які ділять витрати на оренду і так

економлять гроші, – розповідає Люда Анастазієвська.

Важливою частиною роботи Служби біженців є супровід родин, які мають певні складнощі. Багатодітні родини, сім'ї, де є поранені, діти, які стикаються з проблемами адаптації у школі, хворі люди, літні люди, які потребують особливої уваги – всі вони отримують персонального коуча, який допомагає у вирішенні будь-яких питань. Коуч супроводжує родину до соціальних служб, медичних закладів, а дітям – їм приділяється окрема увага – організовує дозвілля та допомагає з проблемами в школі.

– Загалом українські діти багато швидше адаптуються, ніж діти з інших країн, – ділиться своїми спостереженнями Люда Анастазієвська, яка працює в школі викладачем англійської як другої мови (за законами штату такий викладач має бути в кожній школі Міннесоти – прим. ред.). – Взагалі програма викладання англійської як другої мови розрахована на 7-8 років, але українські діти опановують її вже за 2 роки. Багато дітей приїжджають з вже непоганою англійською і потребують лише поглиблення рівня.

УКРАЇНЦІ ДОПОМАГАЮТЬ УКРАЇНЦЯМ

Щоб українці почували себе частиною нової для них громади, громадський центр активно залучає їх до своєї діяльності.

– Серед тих, хто залучений зараз у роботу Служби біженців, більшість – самі біженці, які вже адаптувалися у США, – каже пан Володимир. – Але я хочу наголосити, що допомога біженцям – не єдине, чим займається зараз наша організація.

Люда і Володимир Анастазієвські з захопленням розповідають про культурні надбання українців в Міннесоті. Про танцювальний ансамбль «Черемош», який розпочинався як дитячий, а потім батьки, які во-

дили дітей на заняття, й самі створили власний танцювальний колектив «Буревій». Про українську школу «Дивосвіт». Про табір для дітей біженців, що тільки-но прибули.

Українська громада Міннесоти організує виставки та влаштовує ярмарки, проводить урочистості з нагоди українських свят та мітинги на підтримку України. Також спільнота дуже потужно збирає гроші – на протезування цивільних і військових українців, машини для військових, медичне обладнання та ще на багато чого, потрібного на фронті.

– Ми намагаємось робити все, що в наших силах, щоб тримати Україну в суспільному та медійному фокусі. Інколи це важко, але ми відчуваємо підтримку з боку американців і віримо у перемогу України, – кажуть в Українському громадському центрі. **СН**

Ганна САВЧЕНКО

НАДИХАЮЧЕ

Через новий етап російсько-української війни за кордоном опинилися люди різних професій. Розбудувати там життя з нуля часто доводиться без підтримки близьких, зокрема й з професійної спільноти. Тому для багатьох важливим фактором успішного подолання стресу від вимушеної еміграції є збереження спілкування із земляками-однодумцями. Наша журналістка дізналася, як формуються діаспори українських митців у Німеччині та як підтримують один одного творчі люди з Бахмута.

КОЛИ ТИ НЕ САМ

Художник Сергій Садчиков народився та працював у Бахмуті, якому присвятив найкращі свої роботи. Рідне місто визнало його «Людиною року» за створення графічної серії «Старий Бахмут». Ця збірка разом із картиною про підняття в Бахмуті першого українського прапора в 1917 році та альбомом замальовок «Гаряче літо 2014» зблизили художника з краєзнавцями. Його роботи охоче виставляв місцевий краєзнавчий музей, а для віртуального музею Бахмута «Ті, хто тримає небо» Садчиков писав графічні портрети загиблих воїнів-бахмутян.

Сергій Садчиков

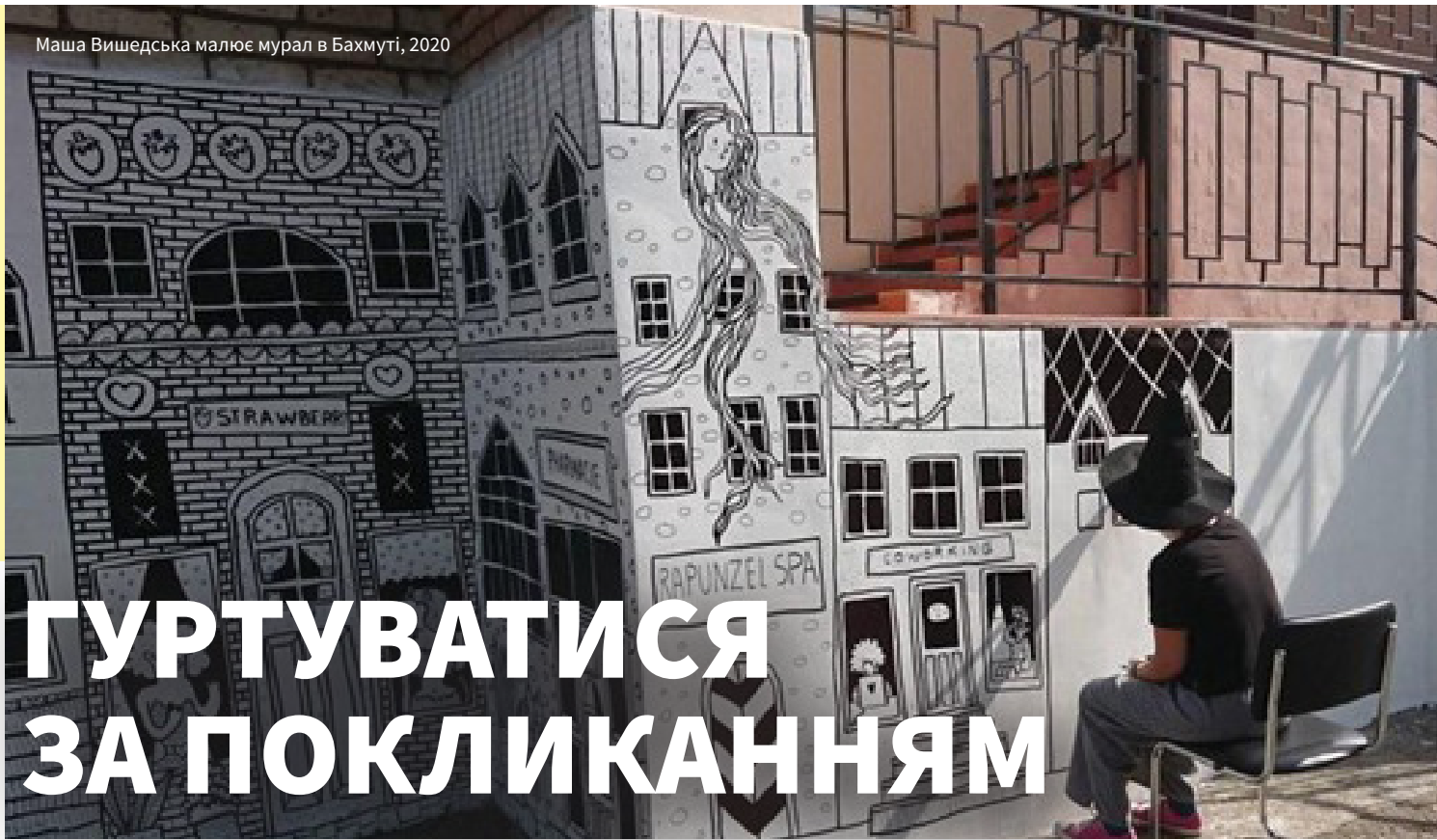
Сергій Садчиков реконструює втрачену картину

Евакуюватися Сергія Геннадійовича вмовила бахмутська журналістка та краєзнавиця Наталя Жукова, яка в перші дні повномасштабного вторгнення виїхала до Німеччини:

– Коли біля Бахмута розпочалися бої, я телефонувала й кричала в слухавку, що він має їхати. Він спитав де я, дізнався, що в Німеччині, та за допомоги волонтерів зміг виїхати спочатку до Львова, потім до Польщі й, врешті-решт – до Кельна.

Більшість музейних робіт Сергія Садчикова була евакуйована разом з архівом Бахмутського краєзнавчого музею, а приватні колекції художника просто з майстерні вивіз Донецький обласний художній

Маша Вишедська малює мурал в Бахмуті, 2020

ГУРТУВАТИСЯ ЗА ПОКЛИКАННЯМ

Як підтримують один одного творчі люди з Бахмута

музей. Вже восени 2023 року врятовані з Бахмута твори експонувалися на виставках у Хмельницькому. А ось портрети військових, скоріше за все, збереглися тільки в фотокопіях. На жаль, невідома доля альбому «Гаряче літо 2014», а картина-реконструкція з підняття прапора у 1917 році, ймовірно, втрачена.

Попри увагу до його творчості в Україні Сергій Садчиков живе в Європі як звичайний біженець. Він не має прямих родичів і у віці понад 80 років опинився в чужій країні на самоті. Тож коли чоловік протягом місяця не виходив на зв'язок, розшуки почала саме схвилювана краєзнавча спільнота. Через соцмережі Наталя Жукова просила когось, хто в Кельні, знайти та відвідати художника, бо сама не знала точної адреси й мешкала далеко. Відгукнувся колишній бахмутець Антон Верник, який живе у Кельні понад 20 років.

– Офіціант готелю впізнав пана Сергія за світлинкою, яку мені надали бахмутські краєзнавці, – каже Антон. – Як з'ясувалося, він просто загубив свій

телефон. Художник довго мене не відпускав, показував свої роботи, розповідав, як відновлює втрачені картини.

Дякуючи всім, хто турбувався за бахмутського митця, пані Наталя не приховує емоцій:

– Якщо підтримуватимемо так один одного, як оце ми об'єдналися навколо пошуку пана Сергія, то відродимо Україну!

НА ВИСТАВКИ ЯК ДО РОДИЧІВ

А ось художниця Олена Ключко сама встигла вивести колекцію своїх робіт – до того, як її майстерня в центрі Бахмута була зруйнована. У Німеччині вона підтримує зв'язки з українською творчою спільно-

Олена Ключко

тою, які, за її словами, склалися у природний спосіб.

– Із багатьма українськими художниками я познайомилася через Дмитра Мирошниченка – митця родом з Черкаса, який мешкає в Берліні понад 20 років, і на чий день народження в парку Фрідріххайн приходять сотні, а інколи й тисячі людей. Підтримую спілкування й з тими, з ким познайомилася у рамках проекту «Дифузія» в різних майстернях України. З Аланом Мейером, наприклад, у нас зараз проходить спільна виставка «Ми дихали степом» – це картини з резиденцій у Бахмуті, Краматорську та Маріуполі.

За два роки у Німеччині в Олені з'явилася майстерня у Кройцберзі та відбулося 17 виставок. Вона й сама часто ходить на виставки земляків – як до родичів, каже.

– Український митець, з яким я з цікавістю спілкуюся – Петро Антип. Проект «Тонка Червона Лінія», який я створила як куратор разом з митцями зі Сходу, восени 2022 року запросили на виставку, яку організували Петро Антип і Марина Стрельцова в Падеборні. На цю чудову подію прийшли,

мабуть, усі українці цього міста.

За словами художниці, деякі українські митці в Німеччині тимчасово, щоб пережити жахливі часи й навчитись, а деякі, мабуть, вже нікуди не поїдуть. Але головне, вважає пані Олена, це розуміти, що головний художній процес відбувається в Україні. І цей зв'язок залишається рушійним для натхнення та відчуття причетності.

– Я дуже цікавлюся творчістю Яни Конової – фотомисткині, яка 2023 року розташувала свою артрезиденцію в шпиталі Покровська, а перед тим знімала екстимацію біля Ізюма. Вболіваю за Дениса Адушкіна, який створив чудову серію пейзажів з домом саме тоді, коли наші будинки руйнувалися (мій у Бахмуті, його – в Часовому Ярі). Переживаю за Діму Коломойцева, який в ЗСУ. Радію успіхам Сергія Захарова, завжди цікавлюся новими свілинами Сані Джанта.

ЗУСТРІЧІ ТА ПОДІЇ ЩОДНЯ

Маша Вишедська – це одна художниця з Бахмута, яка перші місяці після вторгнення провела у Німеччині. Вона згадує, що через творчі горизонтальні зв'язки їй вдалося завести багато нових

контакти, ми знайомилися. І так багато разів. У свій перший тиждень у Берліні я мала кілька таких зустрічей-знайомств. І потім, коли вже жила в Гамбурзі, знайомилася з кимось майже щодня. Розказувала, хто я і чим займаюся, показувала свої роботи, розпитувала, що цікавого відбувається, і які в нас можуть бути точки дотику.

Відчуті підтримку та спорідненість допомагали події, на які запрошували нові знайомі – в українському культурному центрі в Берліні, «Культурній спільноті Гамбурга», просторі Hotel Continental, що емігрував у Берлін з Маріуполя. Згодом Маша вже залучалася там до різних проектів.

– А ще – резиденції, артлабораторії, мережування – такі специфічні заходи для митців різних напрямків. Це чудова можливість для взаємодії з колегами, дослідження нових територій, тем і технік. Тут можна ближче познайомитись як з українськими, так і з іноземними митцями. Часто організатори надають на цей час житло, іноді передбачені стипендії, добові, дорожні витрати та бюджет на виготовлення робіт.

Художниця зізнається, що й досі слідкує за такими можливостями, навіть коли вже повернулася в Україну. Бо цей

Маша Вишедська

знайомств, які потім «спрацювали» для пошуку можливостей.

– Я писала знайомим з різних міст, де я знаходилася, а вони розповідали про мене своїм знайомим з цих міст, давали

досвід вимушеної еміграції хоч і не став для неї початком нового життя в іншій країні, але був доволі корисним і збагатив її як мисткиню. **CN**

Елизавета ГОНЧАРОВА

НАДИХАЮЧЕ

Заступник голови операційного напрямку «Південь» 28-річний Богдан Гречко з Краматорська – один з перших демінерів організації HALO Ukraine, що займається гуманітарним розмінуванням. На початку 2016-го він приєднався до «нульової» групи демінерів, яка почала працювати на Донеччині і Луганщині, вивчився також на парамедика, закінчив курси керівників груп. Саме йому в історії HALO належить перший розмінований квадратний метр України. Нині Богдан працює на деокупованих територіях Миколаївщини і Херсонщини. Про свою роботу він розповідає з натхненням. Не будемо перебивати його експертну думку, просто викладаємо як є.

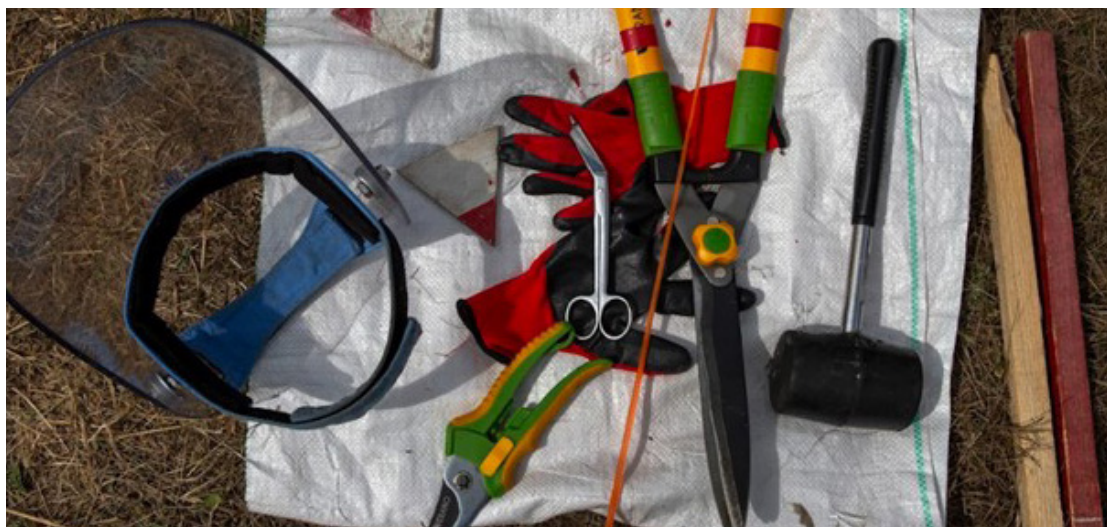
«ПЕРШУ МІНУ Я ЗНАЙШОВ У БАРДАЧКУ ВІЙСЬКОВОЇ АВТІВКИ». ПОЧАТОК РОБОТИ ДЕМІНЕРОМ НА ЛУГАНЩИНІ

– Коли 2014 року почалася війна, всім стала зрозумілою загроза мін в нашому регіоні. За порадою друга, який працював в логістиці гуманітарної організації HALO Trust, я прийшов на співбесіду, і вже у лютому 2016 року був направлений на навчання з розмінування, де пройшов також курси парамедика. Це мій свідомий вибір. Мої рідні мали певні передостороги щодо обраної професії, оскільки не всі усвідомлюють різницю між демінером і сапером. Уявляють, що ти щодня бігаєш по мінах і ріжеш якісь дроти – це в людей вселяє страхи. Насправді все відбувається зовсім не так.

Демінери не розмінують, а тільки обстежують. Ми щільно співпрацюємо з рятувальниками Державної служби з надзвичайних ситуацій. У разі виявлення вибухонебезпечних предметів, маркуємо їх, огорожуємо й повідомляємо ДСНС. Фахівці самі приймають рішення, залежно від стану боєприпасу, чи переносити його, чи знешкоджувати. Також у команді є своя група саперів.

Мій перший вихід «в поле» був у Сватовому в Луганській області – ми розчищали місцину після бойових дій, на тій території був великий склад боєприпасів. Пам'ятаю одну з перших своїх «знахідок» в одному з деокупованих населених пунктів Луганщини – протитанкову міну в бардачку авто. Військова машина колесами стояла на мінах. Під одним колесом міна розірвалася й частково пошкодила машину, під іншим друга міна ще не здетонувала. Утім, ми знали, що мала бути ще одна міна, її там начебто бачили. Щодня приходив, обстежував, аж поки не відкрив бардачок...

МОНОЛОГ ДЕМІНЕРА

«ДОПОМАГАЮТЬ ЗОСЕРЕДЖЕНІСТЬ ТА СФОКУСОВАНІСТЬ». СПОРЯДЖЕННЯ ДЕМІНЕРА ТА КОЛО ЗАДАЧ

– Засоби захисту демінера – це бронезилет і захисний екран для обличчя та ший. Для роботи маємо інструментальну сумку, де лежать секатор, лопер, скребок, ножиці. Робота потребує посидючості, оскільки пошук загроз займає час. Такі якості, як зосередженість та сфокусованість, допомагають ретельно обстежувати територію. ▶

Продовження на стор. 8

«НЕ ВИКЛЮЧАЮ, ЩО ЩЕ НАШІ ДІТИ РОЗМІНОВУВАТИМУТЬ ЦЮ ЗЕМЛЮ». ПОРАДИ ЦИВІЛЬНИМ

Забрудненість вибухонебезпечними залишками війни є серйозною проблемою для України: щонайменше 25% її території вкриті мінами та нерозірваними снарядами, жертвами стали тисячі цивільних українців.

– Випадків підриву людей вже багато. Ще більше – тварин, просто такі випадки менше висвітлюються, та й взагалі тварини можуть залишитися непоміченими в лісосмугах чи чагарниках.

Одна з головних рекомендацій – ходити знайомими, безпечними дорогами, оминати стежки, особливо якщо територія була окупована. Звертати увагу на маркування. Не треба ігнорувати знаки «МІНИ» і не зваяти – мовляв, сусід Петро там ходив і я піду. Так вчиняти небезпечно.

Якщо порівнювати сьогоденні вибухонебезпечні предмети з тими, що були десять років тому – це дві великі різниці. Тоді були переважно міни МОН-50, ОЗМ-72 та ручні гранати, встановлені на розтяжках. Після повномасштабного вторгнення кількість мін та їх різновидів значно збільшилася – «пелюстки», протипіхотні міни

ПМН-2 та ПМН-4, міни з магнітними датчиками цілі (це така протитанкова міна, що спрацьовує навіть при наближенні техніки, тобто не обов'язково автівка має на неї наїхати; були випадки, коли датчики спрацьовували й на людей). Ще одна найпоширеніша загроза на сьогодні – ПОМ-2, яка встановлюється дистанційно або вручну та розкидає розтяжки у формі букви «Х». А ще ПОМ-3 – це нова міна, аналогів якої немає. Її

неможливо знешкодити, можна тільки знищити.

☑ МОН-50 – радянська протипіхотна міна, яка в Україні виготовляється під назвою ПВП-50. Була розроблена 1966 року як аналог американської. Ураження людини (або декількох людей одночасно) при вибуху завдаються готовими забійними елементами (540 кульок або 485 роликів), що вилітають на відстань до 85

метрів. Висота сектора ураження від 15 см до 4 метрів на граничній дальності.

☑ ОЗМ-72 – протипіхотна вистрибуюча осколкова міна кругового ураження (у просторіччі – «міна-жаба»), розроблена в СРСР. Аббревіатуру розшифровують як «осколкова загороджувальна міна». При спрацьовуванні викидає бойову частину зі стакана на висоту близько 0,6-0,9 м.

☑ ПОМ-3 має сейсмічний датчик цілі, який спрацьовує лише на вагу середньостатистичної людини й амплітуду її кроків. Блок електроніки приймає сигнали вібрації ґрунту під міною і порівнює їх з наявними в пам'яті. Якщо вібрації схожі на ті, які викликані кроками людини, а також мають достатню амплітуду, що свідчить про наближення цілі, дається команда на спрацьовування бойової частини та відбувається підризу вибуваючого заряду. Після цього бойова частина міни «вистрибує» на висоту близько 1-1,5 м та відбувається підризу основного заряду. Радіус ураження ПОМ-3 в 1,3 рази більший, ніж у ПОМ-2.

«Привет! Можеш до завтра заняць 17 тисяч гривень? Утром верну», – таке повідомлення від нібито сестри я отримала вчора в телеграмі. Штірліца не видавала ані російська, якою наша родина в соцмережах не спілкується, ані «Привет» (зранку ми з сестрою вже здоровкалися, бо живемо разом). У мого сина «тьотя» запросила 20 тисяч. Найбагатшою шахраї чомусь призначили нашу маму – вона мала «позичити» 22 тисячі. Зламаний акаунт ми відновили, злам був з Краснодару. Окрім «листів щастя» про гроші, людям з контактів сестри надсилали також прохання за щось проголосувати з посиланням на невідомий сайт.

РОЗУМ ПРОТИ ФІШИНГУ

Чому важливо захищати персональні дані в інтернеті

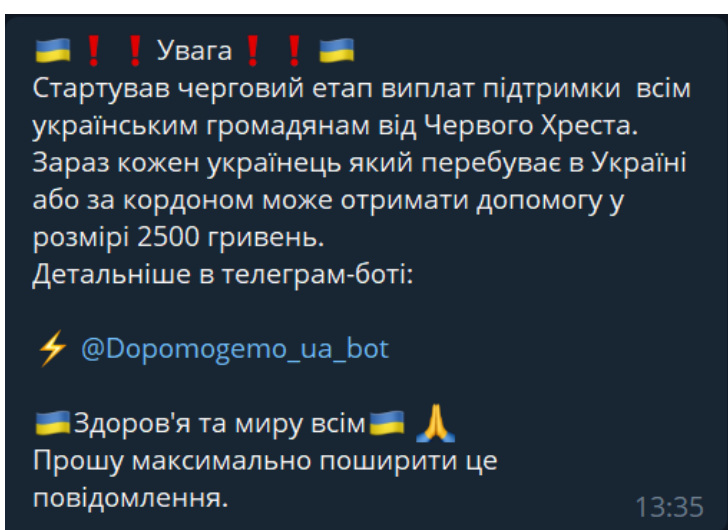
Ми вже неодноразово писали про різні види інтернет-шахрайства. Наведений вище приклад – найбільш розповсюджений, проте й розкусити злодіїв легше. Однак вони весь час вдосконалюються, тож варто розуміти, що стати жертвою можна в найневинніший спосіб. Навіть через звичайний лайк в соцмережі про людину можна дізнатися купу особистої інформації, щоб втертися їй в довіру. Гадаю, якби затребувана від імені моєї сестри сума була меншою (зазвичай просять 4-6 тисяч, як ми дізналися), а грабіжники – розумнішими (проаналізували акаунт сестри й підробили манеру її спілкування), хтось із друзів, може, й запросив би номер картки. Тоді шахраї дійсно б поживилися, а ми б дізналися про крадіжку вже по факту.

Тож ще раз звертаємо вашу увагу на необхідність захисту своїх персональних даних і пропонуємо цього разу дізнатися про фішинг – один з найбільш поширених останнім часом різновидів шахрайства в інтернеті. Його жертвами стають не лише люди, погано обізнані правил мережевої безпеки, а й банки, електронні платіжні системи, аукціони.

ФІШИНГ (від англ. phishing – «видобування»), фонетично схоже до fishing – «риболовля») – вид інтернет-шахрайства, який полягає в крадіжці конфіденційних даних користувачів. Простіше кажучи, зломисники «розводять» користувачів на те, щоб вони самі добровільно надали доступ до своїх персональних даних. Тоді шахраї спокійно скачують номери телефонів, номери і секретні коди банківських карт, логіни і паролі електронної пошти та облікових записів в соціальних мережах.

Як це працює? Користувач отримує пропозицію зареєструватися для отримання певної вигоди або підтвердити свої облікові дані нібито для банківських або комерційних установ, клієнтом яких він є. Привід може будь-який: пе-

ревірка авторизації на сайті, пропозиція «відписатися» від спаму в електронній пошті, оплата товару з божевільною знижкою, необхідність встановити новий застосунок – джерела залучення жертв на фішингові сайти та додатки завжди різні.

Понад 90% фішингових атак припадають на електронну пошту. «Вітаємо! Ви виграли...» – вам приходять лист, де пропонують отримати приз, потрібно всього-то авторизуватися, залишивши на фішинговому ресурсі дані особистого облікового запису. Як не дивно, така примітивна стратегія обману досі діє – люди слабкі й прагнуть халляви. Зломисники зазвичай користуються адресами електронної пошти з куплених або вкрадених баз розсилок. Бувають ситуації, коли в графі «логін» користувач вже бачить адресу своєї електронної пошти, і йому пропонується ввести лише пароль. Це ще більше заохочує жертву довіритися пропозиції.

«Знижки 80%! Лишилася 1 година 46 хвилин...» – ще одна популярна схема, пов'язана з фішинговими інтернет-магазинами. Вони можуть ховатися за спливаючими вікнами, на них може вестися реклама, посилення може надійти від друга або знайомого, чий акаунт давно зламали і він навіть не здогадується, що від його імені йде фішингова розсилка. Щойно жертва вводить конфіденційну інформацію,

необхідну для оплати товару (номер кредитної картки, прізвище та ім'я користувача, термін дії карти та код CVV), інформація потрапляє до зломисників. Покупець залишається без товару і без грошей на карті.

Як правило, шахраї маскуються під відомі компанії і сервіси. Наприклад, листи від нібито інтернет-магазину Aliexpress вони шлють з електронних адрес, які містять слово Allieexpress або Aliexhpress. Посилання може вести на сайт, який наче вам добре знайомий, а насправді виявляється

фішинговим – шахраям неважко створювати сайти з впізнаваним дизайном і схожим адресним рядком. При цьому на фішинговому сайті може бути безліч коментарів нібито від реальних користувачів. Це так звана «прокладка». Шахраї часто працюють за схемою «Джерело -> Прокладка -> Фішингова інтернет-сторінка/сайт».

Фішингові схеми популярні й при проведенні онлайн-аукціонів. При цьому товари виставляються на продаж через легальний інтернет-аукціон, однак кошти перераховуються через підпольний вебвузол.

Ви, напевне, здивуєтеся, скільки освічених дорослих людей дають собою маніпулювати та власноруч заражають свої системи, дозволяючи мутним «рибалкам» безкарно виманювати з них гроші. Жертву наполегливо підштовхують відчинити всі двері, а вона й ведеться на цей гачок, наче квоча риба. Проте в XXI столітті не можна бути рибами, якими маніпулюють всі, кому не лінки. Дуже просто усвідомити: все, що є про вас в інтернеті, може бути використано проти вас. Але так само, чи будуть ваші дані вкрадені, залежить від того, хто сидить за клавіатурою по ваш бік монітора. Потрібно всього лише трохи уваги та недовіри. Ви ж за інтернет платите не для того, щоб вас там зламували? **СН**

Олеся ДОВГАЛЬ

ЯК ЗАХИСТИТИСЯ ВІД ІНТЕРНЕТ-ФІШИНГУ

❑ Нікому і за жодних обставин не можна передавати такі конфіденційні дані, як пін-код банківської картки, пароль електронної пошти або акаунтів в соціальних мережах. Ані банк, ані соціальна мережа не стануть запитувати ці дані через електронну пошту.

❑ Створіть надійні паролі для різних сервісів та додатків. Якщо є можливість встановити двофакторну автентифікацію, щоби для доступу до акаунту треба було надавати два «докази» (наприклад, ще підтвердити номер телефону) – зробіть це.

❑ Соціальні мережі та браузері також попереджають користувачів про перехід на підозрілий сайт. Не ігноруйте ці попередження. Якщо ваша електронна пошта відзначає лист як спам, швидше за все, на те є вагомі підстави.

❑ Завжди звертайте увагу на дизайн сайту чи вебсторінки. Якщо він здається дивним, недопрацьованим, створеним на швидку руку, то може бути, що це фішинг.

❑ Повинні викликати підозри й листи з невідомих адрес, які тиснуть на емоції або мають екстремний характер. Листи «Ваш акаунт буде заблоковано через 1 день!» в більшості випадків є шахрайськими.

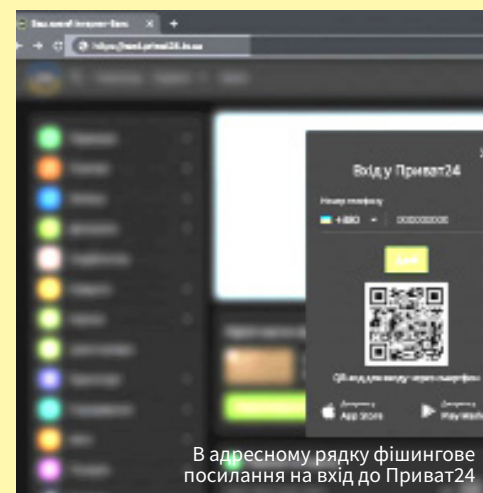
❑ Звертайте увагу на адресний рядок на посиланні переходу. Незначні зміни в електронній адресі можуть привести вас на абсолютно інший сайт – як, наприклад, на нашому скрині, де замість адресної строки справжнього Приват24 next.privat24.ua вказано next.privat24.in.ua. Так само замість gmail.com може бути gmeil.co, а замість olx.ua – oix.ua.us. чи навіть візуально схоже oix.ua. Також будьте обережні зі скороченими посиланнями на кшталт bit.ly або surl.li/kuzbzbz, оскільки не можна розпізнати, що за ними ховається (скороченим лінкам на шпальтах «Схід NOW» довіряти можна – прим. ред.).

❑ При відвідуванні банківських сайтів стежте, щоб було встановлено захищене з'єднання. В адресному рядку повинен відобразитися спеціальний символ – замок.

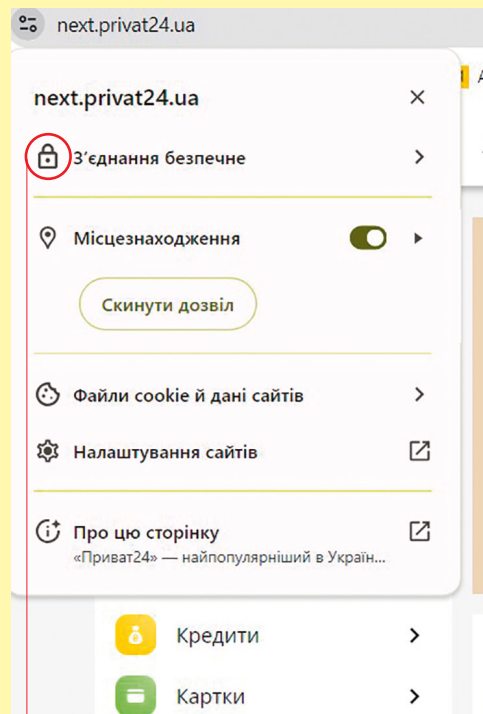
❑ Остерігайтеся заходити на банківські акаунти через точки доступу громадського Wi-Fi. Краще скористатися мобільним інтернетом або захищеним з'єднанням.

❑ Якщо виявили фішинговий лист нібито від відомої вам компанії або сервісу, повідомте про це відділення цієї компанії. Швидше за все, компанія вживе заходів, щоб захистити вас надійніше.

❑ Перевіряйте невідомі адреси на спеціальних сайтах типу vurustotal.com, які виявляють вебзагрози. Якщо програма знайде порушення, вона автоматично поділиться цією інформацією зі спільнотою. Тож ви і себе захистите, і допоможете іншим користувачам, які можуть стати жертвами фішингових атак.

В адресному рядку фішингове посилання на вхід до Приват24

Замок в адресному рядку справжнього Приват24. Через клік на замок можна перевірити сертифікат безпечного з'єднання

Незабаром розпочнеться новий навчальний рік, який в більшості областей України триватиме з 2 вересня до 30 червня 2025 року, хоча в разі виконання навчальної програми школи можуть самостійно визначати останню дату. Лише деякі діти навчатимуться у своїй школі дистанційно (зокрема в такому форматі працюватимуть навчальні заклади Донецчини та Луганщині), решта вийде на очне навчання. Газета «Схід NOW» поцікавилася, як відбувається підготовка до школи в переселенській родині та скільки цього річ це коштує.

ПРИВІТ, ШКОЛО ОФЛАЙН!

ВІД 5000 ГРИВЕНЬ НА ОДНОГО ШКОЛЯРА

Щоб порахувати, в яку суму батькам обійдеться найнеобхідніше, ми дізналися ціни на шкільне приладдя в інтернет-магазинах. З'ясувалося, що, наприклад, набір канцелярії коштуватиме щонайменше на 300 гривень дорожче, ніж торік. Так, 20 недорогих зошитів, обкладинки для них та підручників, ручки, кольорові та звичайні олівці, лінійка, транспортир, щоденник, пенал, набори для трудового навчання та малювання потягнуть з батьківського гаманця 1200-1300 гривень. Минулого серпня такий набір обходився у 900-1000 гривень.

У цю суму не входить вартість додаткових підручників, контурних карт, атласів, друкованих зошитів з певних предметів, які централізовано закуповують самі школи. Також додатково треба буде придбати ланчбокс для шкільних перекусів за 200-300 гривень, якщо дитина не їсть у столовій.

Звісно, що вартість шкільного приладдя порохована

Так само за шкільний рюкзак можна віддати як 400, так і 3000 гривень. Хоча невеликі рюкзаки для молодших школярів в деяких інтернет-магазинах можна знайти й за 200-300 гривень.

На одяг для школи батьки дівчат витратять традиційно більше – спідниця, брюки, піджак, блузка, туфлі, гольфи обійдуться від 3000 до 5000 гривень. Батьки хлопців за костюм, сорочку, туфлі сплатять від 2800 до 4000 грн. Спортивний костюм коштуватиме від 800 до 2000 гривень.

Загалом, щоб зібрати та одягнути одного учня до школи батькам доведеться витратити 5000-10000 гривень.

З ДИСТАНЦІЙКИ НА ОЧНЕ НАВЧАННЯ

Міністерство освіти і науки наприкінці минулого місяця оприлюднило план повернення дітей до очного навчання «Школа офлайн». За інформацією МОН, наразі майже 1 мільйон учнів навчаються дистанційно. На думку чиновників, проведення уроків онлайн не дає дітям соціалізуватися та знижує рівень якості освіти. Пора-

Перехід на навчання офлайн викликав бурхливе обговорення у соціальних мережах. Батьки поділилися на тих, хто «за», і тих, хто категорично «проти». Деякі знайомі переселенки з Донецчини Галини Помазан теж не хочуть, щоб їхні діти відвідували школу фізично. Але

Галині не найкращим рішенням. Однак цього вересня Єлизавета вже буде знайомитися з однокласниками і відвідувати заняття в полтавській школі.

Минулого серпня на підготовку молодшої доньки до школи Галина витратила всього 400 гривень – виключно на канцелярію. Ноутбук для навчання у родині вже був, а перебування дитини вдома не потребувало

Галина Помазан

наша героїня нарікань щодо цього не має – вона розуміє, що перехід на очне навчання пов'язаний насамперед із вимкненням світла.

– Це рішення зумовлене не лише тим, що дитині потрібно спілкуватися з однолітками, а й із ситуацією в енергетичній сфері. Цього літа нам доводилося сидіти без електроенергії по 6-8 годин. Не знаю, як буде далі, але, якщо знеструмлення продовжаться, то навчатися онлайн буде неможливо, – вважає переселенка.

Торік Галина Помазан жила з доньками у Львові. 6-річна Єлизавета тоді пішла до першого класу онлайн – вона дистанційно вчилася у школі №5 Красногорівки. Коли родина переїхала до Полтави, переводити першокласницю на офлайн у новій школі посеред навчального року здавалося

– У Полтаві доволі часто лунають тривоги, в цей час школярі переходять в укриття. У таке місце краще одягати зручні брюки та спортивне взуття. В країні скасовано обов'язкову шкільну форму, тож навчальний заклад не може вимагати дотримання дрес-коду, – стверджує переселенка.

Старша донька Галини піде у 8-й клас школи у Полтаві та вчитиметься в змішаному форматі: тиждень – онлайн, інший – офлайн.

Галина розповіла, що при переході з дистанційки до нової школи стикнулася з процедурними складнощами. Спочатку треба взяти довідку у навчальному закладі, куди планується влаштувати дитину, про те, що її готові зарахувати. Потім батьки мають надіслати цю довідку у дистанційну школу, звідки перешлють особисту справу учня, яку треба передати в обрану школу.

Зате цього річ спростили процедуру медогляду школярів перед початком навчального року.

– Якщо дитина немає хронічних захворювань і скарг на здоров'я, їй не потрібно проходити профільних лікарів – хірурга, кардіолога, окуліста, невропатолога. Медичну довідку можна отримати у сімейного терапевта, – зауважує жінка.

Школярки Галини

рюкзаку, спортивного костюму, змінного взуття тощо.

Наразі Галина розраховує, що збори другокласниці обійдуться не менше, ніж у 5000 гривень, і це навіть без канцелярії і при тому, що купувати для другокласниці шкільну форму чи класичні спідницю, блузу, жакет, туфлі жінка не збирається.

P.S. На гарячій лінії «Школа офлайн» батьки школярів можуть дізнатися про можливості освіти для внутрішньо переміщених дітей та дітей, які перебувають за кордоном або на тимчасово окупованих територіях. Звертатися за телефоном 1545 з 09:00 до 17:00 у будні та з 09:00 до 16:00 у вихідні. **CN**

Ірина ДІМІТРОВА

приблизно. Адже ручку можна вибрати і за 5-7 гривень, і за 100 гривень. Ціна зошиту на 12 аркушів в онлайн-крамницях коливається від 6 до 10 гривень, а альбому для малювання – від 25 до 200 гривень.

ховано, що через дистанційне навчання українські школярі відстають від однолітків з інших країн на 1,5-2,5 роки. Тож МОН сподівається до кінця року повернути до очного формату 300 тисяч дітей.

НАДИХАЮЧЕ

Закінчення. Початок на стор. 1

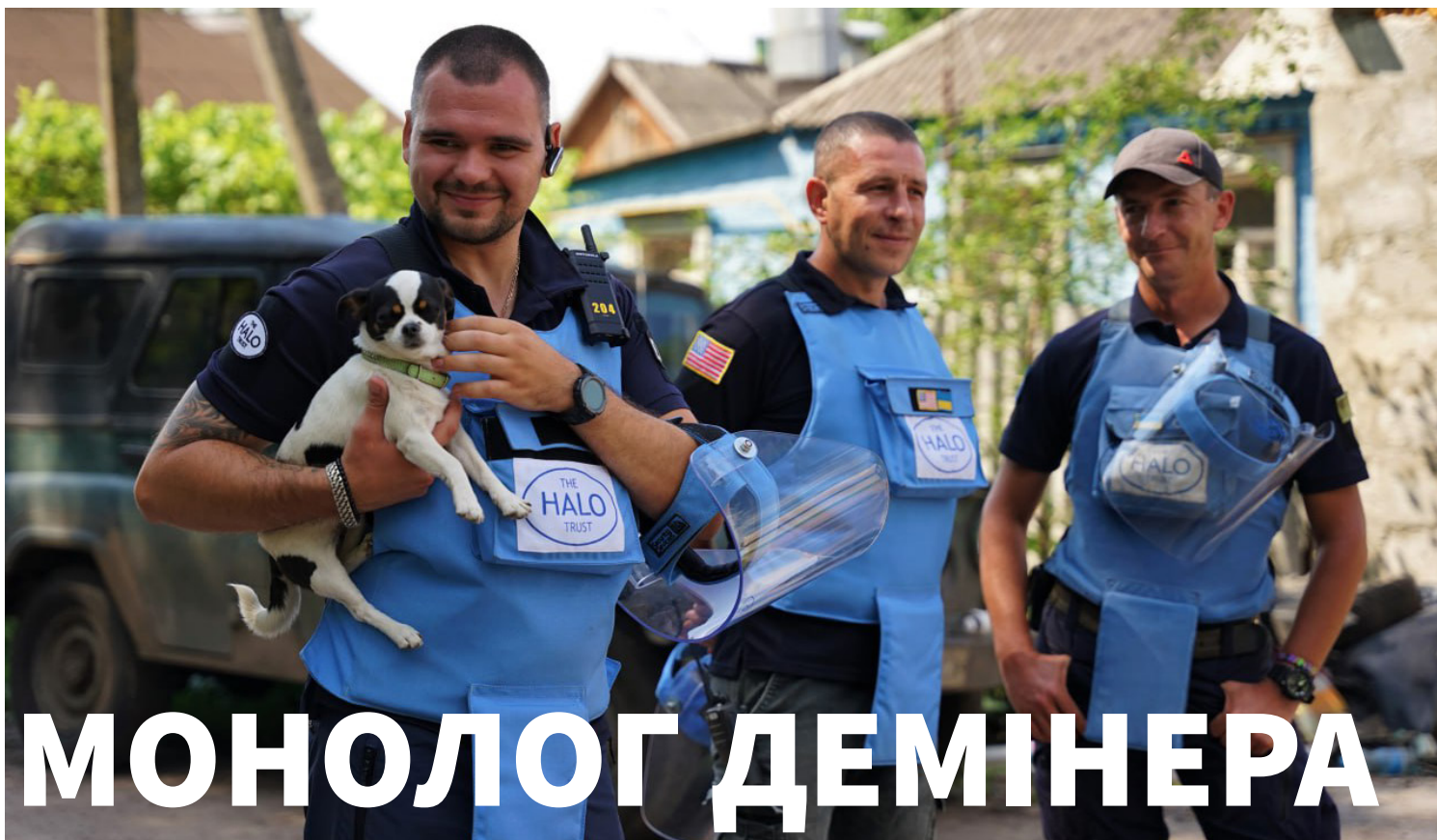
Після візуального огляду ділянки потрібно зняти ножицями траву до 15 см від землі. Потім демінер перевіряє землю детектором. Знову стриже, прибирає траву та повторно проходить детектором: є сигнал чи його немає. Якщо немає – територія вважається розмінованою, і тільки тоді демінер може рухатися далі.

Метод роботи відрізняється від ступеня загроз на ділянці. Найскладніший – це поодинокі та вручну. Тоді один демінер проходить 8-15 квадратних метрів за день.

З роками та набутим досвідом інстинкт самозбереження не втрачається, натомість з'являється відчуття впевненості. Коли ти розумієш, що за чим потрібно виконувати, як це робити правильно – то виходить швидко і більш ефективно. Все це набувається з часом.

«МРІЮ ПОВЕРНУТИСЯ В РІДНИЙ КРАЙ І ЗРОБИТИ ЙОГО БЕЗПЕЧНИМ». ЯК ДОЛУЧИТИСЯ ДО КОМАНДИ ДЕМІНЕРІВ

Щойно організація дасть мені таку можливість, я повернуся в Донецьку область, щоб негайно приступити до її розмінування. Бажання побитися військового мотлоху саме там є для мене пріоритетним. Я народився в місті Миколаївці поблизу Слов'янська, жив у Краматорську. Розумію, що вся Україна – наша домівка, але бути корисним Донеччині – найбільша мотивація для мене.

МОНОЛОГ ДЕМІНЕРА

Має бути розуміння, що розмінування забруднених міст і сіл України не відбудеться швидко, а працівники ДСНС перевантажені. Тому важливо, щоб люди усвідомили це та мали бажання долучитися до цієї роботи.

Долучитися до нашої команди можна, подавши заявку на гарячу лінію організації **0800 300 662** або обравши собі вакансію на сайті surl.li/fpobbn.

Головне – мати бажання працювати, спеціальної освіти не потрібно. Усьому

навчають, інструктори допомагають вдосконалювати необхідні навички для роботи «в полі». За результатами теоретичного та практичного іспитів зараховують на роботу, працевлаштування офіційне. До речі, 30% демінерів – це жінки.

Моє бачення ситуації – роботи вистачить і на наступне покоління. Не виключаю, що ще наші діти цю землю розмінуватимуть. Тому чим раніше ми почнемо, тим менше залишиться їм. **CN**

Людмила ШЕЙКО

СМАЧНЕ

Минулого числа ми здійснювали віртуальну гастрономічну подорож до українського Криму, а сьогодні пропонуємо приготувати страву з Закарпаття – дзьобачки з пасулі (тобто квасолі). Квасоля у закарпатців була популярна завжди, бо дешево і пісно. А живе тут народ богобоязливий – окрім чотирьох постів на рік, м'яса не їли в понеділок, середу та п'ятницю. Тож помежи старшими людьми ще досі не забута народна приказка: «Пасолька – наша долька».

ЗАКАРПАТСЬКІ ДЗЬОБАЧКИ

Страва ця проста, але дуже смачна та поживна. А якщо закарпатські дзьобачки приготувати з грузинськими спеціями, вийде лобіо. До речі, як і у лобіо, в дзьобачках допускається, щоб частина квасолі трохи розварилася й надала страві наваристості.

Іноді всю квасолю навіть трохи притовкують товчачкою.

ЩО ПОТРІБНО:

- ◆ червона квасоля – 400 г
- ◆ велика цибулина – 1 шт.
- ◆ петрушка, кріп і базилік (свіжі або заморожені) – по 1 пучку

- ◆ олія – 3 ст. л.
- ◆ гостра аджика – 3 ст. л.
- ◆ томат-паста або протерті помідори – 2 ст. л.
- ◆ сіль, чорний перець – за смаком
- ◆ мелений коріандр – 1 ч. л.
- ◆ хмелі-сунелі – 1 ч. л.
- ◆ сушений базилік – 1 ч. л.

ЯК ГОТУВАТИ:

1. Квасолю замочуємо звечора (так вона стане м'якшою та швидше приготується). Відварюємо її, кілька разів змінюючи воду: закипіло – злили, закипіло – злили. В третій воді готуємо квасолю до напівготов-

ності. Вимикаємо вогонь і залишаємо квасолю у відварі.

2. Окремо в казані або товстостінній каструлі обсмажуємо посічену цибулю до прозорості разом із сухим базиліком, коріандром і хмелі-сунелі. Сухі трави зазвичай потрібно саме обсмажувати, щоб вони розкрили свій аромат.

3. Засипаємо дрібно посічену зелень петрушки і кропу. Свіжий (або заморожений) базилік поки не додаємо. Все перемішуємо і тушкуємо, доки зелень не пом'якне.

4. Додаємо аджику і томатну пасту. Все разом тушкуємо хвилини три-чотири, сюди ж відправляємо всю квасолю і додаємо відвару – щоб покривав страву на два пальці.

5. Страву тушкуємо до м'якості квасолі. Солимо (так, саме в кінці!), перчимо і посипаємо дрібно посіченим зеленим базиліком.

ЯКЩО БОГ ІСНУЄ, ВІН НОСИТЬ ФОРМУ ЗСУ

ІВАН UA383052990000026005015017860
ЄДРПОУ 39696398

Отримувач: Міжнародний благодійний фонд «Повернись живим»
Призначення платежу: Благодійна пожертва військовим